

Třešeň

Sluňákov

Centrum ekologických aktivit
města Olomouce, o.p.s.

Text: Monika Tošenovská

Foto: Pavel Koziel, Monika Tošenovská

Obrázky: Monika Tošenovská, archiv Sluňákova

V květnu křehká bílá nevěsta, v červenci parádnice obsypaná červenými korálky, na podzim dáma v kabátu barvy zapadajícího slunce... Třešeň. Jeden z nejhojněji pěstovaných ovocných stromů, který ale přirozeně potkáte i v naší krajině – od nížin až po hory, zejména ve smíšených porostech s dubem nebo bukem.

Třešeň dorůstá 25–35 m a dožívá se 150–200 let. Její kmen je rovný a válcovitý, koruna je košatá. Červenohnědá až fialovočerná borka se odlupuje v příčných plátech, ve stáří je podélně rozpukaná.

Dřevo vyniká pevností a červenohnědou kresbou.

Listy jsou obvejčité až eliptické, dlouhé 8–15 cm. Na vrcholu jsou protažené ve špičku a jejich okraj je pilovitý až dvakrát pilovitý. Květy jsou bílé, vzácně narůžovělé, a vyrůstají po 2–6 ve zdánlivých okolících, před nebo současně s listy v dubnu či květnu. Plodem jsou červené peckovice.

✂ Výroba peckového pytlíku

Pecky z třešně nevyhazujte! Báječně drží teplo a tak je vhodné je využít k výrobě léčivého termopytlíku. Usušené pecky nasypejte do plátěného polštářku. Polštářek ušijte jednoduchým sešitím dvou čtverců či jiných tvarů pevné látky. Nebo můžete ušít trochu složitější, avšak praktický, pás na zavazování, případně pro děti i jednoduché zvířátko. Ideální je polštářek vkládat do pratelného povlaku. V případě bolavých zad, zažívacích potíží apod. stačí sáček nahřát v troubě či mikrovlnce a nechat teplo léčit. Naopak při pohmoždění svalů a kloubů lze sáček vychladit v mrazáku. Sáček plný malých kuliček je také skvělým masážním pomocníkem. Může být milým dárkem třeba pro prarodiče nebo pro novopečené rodiče, které nejspíš čekají nějaké ty miminkovské bříškoloby.

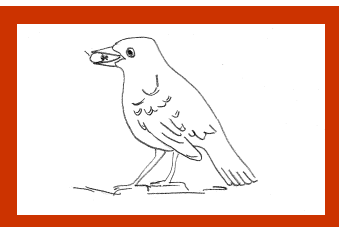
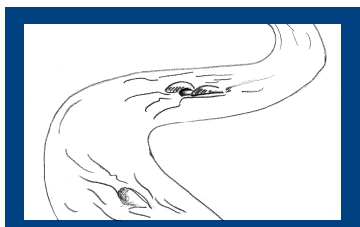
🌀 Šíření semen

Semena třešně šíří především ptáci jako špačci. Pomáhat mohou i kuny a jiná zvířata, která pozrou plody a přesunou semeno na jiné místo v podobě nestrávené pecky v trusu.

Jak je to u jiných stromů? A jak je to vlastně u rostlin v přírodě obecně? Podívejte se na obrázky níže a zapřemýšlejte...

Kromě zmíněného způsobu se semena v přírodě šíří ještě přenosem v srsti či peří živočichů, nebo je přemísťuje vítr či voda. K těmto způsobům šíření jsou semena vhodně přizpůsobena. Semínka, která se rozhodla putovat s větrem, jsou lehká a často mají

nějaké létající „zařízení“ – např. chmýří, padáček nebo křidélka. Lehoučká semena nebo semena se vzduchovou kapsou mohou plout po vodě. Semínka s různými háčky, lepivými chloupky, ostny apod. se snadno zachytí do srsti či peří a stanou se „černými pasažéry“ zvířecích cestovatelů. Porozhlédněte se v přírodě, najdete různá semena a rozmyslete nebo dokonce vyzkoušejte, jakým způsobem se šíří! Začít můžete třeba se semeny javoru, olše, topolu, lípy, ... Pokračovat pak můžete třeba se semeny blatouchu, bodláku, svízele, pampelišky...

Úkol

Přečtěte si zajímavosti spojené s třešní a doplňte chybějící slova – nápovědu naleznete dole.

Ahoj, já jsem špaček. Možná docela nenápadný, černý a trochu kropenatý pták. Ale když na mě zasvítí sluníčko, proměním se ve fešáka v duhovém kostýmu! Třešeň mám moc rád – poskytuje mi lahodnou hostinu červených plodů. Spolu s mými příbuznými a kamarády na ně proto naletujeme v celých hejnech a plníme si zobáky, co hrdlo ráčí. Když si naplníme břicha, zobáky stejně nezavřeme a klevetíme... Prozradím vám tedy o tomhle stromě spoustu zajímavostí!

1/Víš,
proč je v každé třeš-
ni vždy jen jeden červík?

A co je vlastně zač? Je to larva
vrtule třešňové. Ta ostrým kladélkem
klade vždy jedno vajíčko pod slupku
nezralé třešně. Vždy. Jeden plod by víc larev
neuživil. Využitý plod tedy navíc označí
chemickou značkou, a tak do ní už další
samička neklade. Z vajíčka se pak líhne
larva, která se prokousává do
středu k pece a plod tak
hnědne a hnije.

3

Třešeň je světlomil-
ná a vlhkomilná. Nesnese ale
záplavy nebo zabahnění. Také je
náchylná na pozdní,
které ji zastihnou v době
květu.

2/Víš,
jak se vlastně
třešně liší od višní?

Lis-
ty višní jsou lysé, listy třešní
jsou z rubu (v mládí) pýřité.
Okolíky višňových květů
jsou....., okolíky třešní
mají na bázi jeden
i více listů.

4

Třešeň roste v pří-
rodě také v formě.
Na stepích jižní Moravy
a středních Čech
vytváří houštiny tenkého proutí.
V této podobě je ale ohroženým
druhem – ustupuje kříženci
s višní.

5

Rozkvetlé třešni se někdy prezdívaly „bílá nevěsta“, protože často kvete ještě před olistěním a je v tu chvíli celičká bílá. Známa je už po staletí tradice políbení pod kvetoucí třešni na 1. máj – dívka, která je políbena, zůstane v dalším roce krásná a Dříve se také před okno vyvolené stavěla kvetoucí májka, kterou musel chlapec střežit před rivaly. Paradoxní je, že měsíc lásky máj podle pověr není vhodný ke svatbám – „Na svatbu v máji, do roka máry.“

6

Hlavní význam třešni je v ovocnářství. Je pěstována v mnoha odrůdách pro sladké plody obsahující mnoho minerálních látek, cukrů, vitaminů. Pěstují se dvě linie třešni – měkké „srdcovky“ a tvrdé..... – všechny vznikly z jednoho planého druhu třešně ptačí. Z třešni se vyrábí kompoty, džemy, kandované třešně, vína, destiláty, likéry...

7

..... třešňové dřevo je krásné a zároveň pevné – využívá se proto v řezbářství, stolařství, k výrobě nástrojů či dých.

8

Roznos semen zajišťuje částečně vítr, především ale živočichové. Ptáci i savci (kuny, plši, myši...) si na plodech rádi pochutnají a semena (pecky) pak rozšíří do okolí ve svém

9

Třešně obsahují velké množství hormonu melatoninu, který pomáhá kvalitnímu Také v sobě skrývají tzv. anthocyaniny, které pomáhají zlepšovat paměť – používají se dokonce při léčbě Alzheimerovy a Parkinsonovy choroby. Pyšnit se mohou i tzv. flavonoidy, které snad působí protirakovinně.

10

Třešeň slouží také jako podnož k pro okrasné kultivary do zahrad a parků.

11

Někdy můžete na třešních objevit pokroucené a schnoucí listy, zvlášť na vrcholcích výhonů. Původcem tohoto poškození jsou, které sají šťávu z listů. Jejich přítomnost pak láká mravence, kteří s mšicemi žijí v symbióze, nebo naopak slunéčka, zlatoočky, dravé ploštice a další predátory mšic.

Nápověda: trusu, mrazy, spánku, mšice, plodná, „chrupky“, křovité, bezlisté, „mušky“, načervenalé, roubování